

Collections of fish of the family Labridae in the National Museum of Natural History (Ukraine): species, their distribution and conservation status

Leonid Manilo

National Museum of Natural History, NAS of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

article info

key words

fish collection, NMNH of Ukraine, wrasses, distribution, conservation status.

correspondence to

Leonid Manilo; National Museum of Natural History, NAS of Ukraine, 15 Bohdan Khmelnytsky Street, Kyiv, 01030 Ukraine; Email: geo.et.bio@gmail.com; orcid: 0000-0002-7143-9470

article history

Submitted: 17.10.2024. Revised: 26.04.2025. Accepted: 30.06.2025

cite as

Manilo, L. 2025. Collections of fish of the family Labridae in the National Museum of Natural History (Ukraine): species, their distribution and conservation status. *GEO&BIO*, 27: 169–180. [In Ukrainian, with English summary]

abstract

A complete overview of the species composition and number of Labridae in NMNH (Ukraine). The taxonomy of the family follows Nelson (2006) and the current information and search system FishBase. The list of genera and species in the text is arranged in alphabetical order. The identification of genera and species was carried out by the author. In the text, after the valid Latin name of the species, the author and the year of the description, its distribution and conservation status are given. Each sample has an inventory number in the scientific collection, the number of specimens, minimum and maximum length in millimetres, and a full label: name of the vessel, number of the voyage, station or trawl, depth in metres, country, region, district, settlement, water body, fishing coordinates, date of collection, and name of the collector. Some labels do not have the exact coordinates of the catch sites; in these cases, a geographical description of the place of catch is given (for example, ‘Indian Ocean, Seychelles Islands, Mahe Island, Victoria port’). For genera and species, the names are given in Ukrainian (in case of absence, original names are proposed by the author) and in English. The collection of fish of the wrasse family currently includes 152 museum storage units (2029 specimens of 25 species of 16 genera) and is represented by specimens from the basins of the Indian Ocean (the Red Sea, the Gulf of Suez, the Sayade-Malha Bank, the Seychelles Islands, the Maldives Islands, the coastal waters of Socotra Island, and the west coast of the Hindustan Peninsula with 56 specimens of 16 species of 12 genera) and the Atlantic Ocean (Caribbean Sea, Strait of Gibraltar, and Black and Azov Seas with 1973 specimens of 9 species of 5 genera). In the collection of the NMNH, only three species of the wrasse family have conservation status; two species are included in the Red Book of Ukraine (2009): the Goldsinny wrasse *Ctenolabrus rupestris* as a rare species and the sublet *Symphodus rostratus* as a vulnerable species, whereas the hogfish *Lachmolaimus maximus*, which is distributed in the Western Atlantic, is listed as vulnerable in the Red List of IUCN (2022).

© 2025 The Author(s); Published by the National Museum of Natural History, NAS of Ukraine on behalf of GEO&BIO. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY-SA 4.0), which permits unrestricted reuse, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

Колекції риб родини Labridae в Національному науково-природничому музеї України: види, їх поширення та охоронний статус

Леонід Маніло

Резюме. Наводиться повний огляд видового та кількісного складу Labridae в колекції ННПМ (Україна). Систематика родини приймається згідно з публікацією Дж. Нельсона (2006) та сучасною інформаційно-пошуковою електронною системою FishBase. Назви родів та видів у тексті розташовані в алфавітному порядку. Визначення родів та видів виконано автором. У тексті після валідної латинської назви виду, автора і року опису наведено його поширення та охоронний статус. Кожна проба має інвентарний номер у фондосховищі, кількість екземплярів, мінімальна та максимальна довжини у міліметрах та повна етикетка: назва судна, номер рейсу, станції або тралення, глибина в метрах, країна, область, район, населений пункт, водоймище, координати лову, дата збору, прізвище колектора. У деяких етикетках відсутні точні координати місць лову, у цих випадках приводиться географічний опис місця вилову (наприклад «Індійський океан, Сейшельські о-ви, о. Мае, п. Вікторія»). Для родів та видів наводяться назви українською (у випадку відсутності назви пропонуються авторські) та англійською мовами. Колекція риб родини губаневих наразі нараховує 152 музейні одиниці зберігання (2029 екз., 25 видів з 16 родів) і представлена особинами з басейнів Індійського (Червоне море, Суецька затока, банка Сая-де-Малья, Сейшельські о-ви, Мальдівські о-ви, прибережна акваторія о. Сокотра, західне узбережжя півострову Індостан (56 екз., 16 видів з 12 родів) та Атлантичного (Карибське море, Гібралтарська протока, Чорне та Азовське моря (1973 екз., 9 видів з 5 родів) океанів. За останні 50 років у морських водах України видовий склад родини не змінився і включає 7 видів із 3 родів. В колекції ННПМ родини губаневих лише три види мають охоронний статус, два види внесені до Червоної книги України (2009): Губань гребінчастий *Stenolabrus rupestris* віднесений до категорії рідкісних видів та Зеленушка носата *Symphodus rostratus* як вразливий, а також Губань-перро довгоперий *Lachnolaimus maximus*, поширений в західній Атлантиці, занесений до Червоного списку IUCN (2022) як вразливий.

Ключові слова: іхтіологічна колекція, ННПМ НАН України, родина губаневих, поширення, охоронний статус.

Адреса для зв'язку: Леонід Маніло; Національний науково-природничий музей НАН України, вул. Богдана Хмельницького 15, Київ, 01030 Україна; orcid: 0000-0002-7143-9470

Вступ

Іхтіологічна колекція Національного науково-природничого музею Національної академії наук України (ННПМ НАНУ) на теперішній час налічує більше 10850 одиниць зберігання (понад 1485 видів та підвидів морських, прохідних та прісноводних риб світової фауни та фауни України). Колекція включає унікальні збори багатьох груп риб, що населяють води 53 держав, розташованих у північній і південній півкулях, мають велику цінність і викликають наукове зацікавлення у вітчизняних та зарубіжних фахівців.

Родина губаневих Labridae одна з найчисельніших в ряду окунеподібних Perciformes [Nelson 2006]. За останніми оцінками, ця родина налічує 673 валідних види, що належать до 76 родів [Fricke *et al.* 2023] і є другою за кількістю видів після родини бичкових Gobiidae. Всі види родини є мешканцями виключно прибережних районів та мілководних підвищень дна океанів, кам'янистих, покритих водоростями ділянок, а також коралових рифів у тропічних, субтропічних та помірних водах Світового океану. У видів родини, що мешкають у тропічних водах, яскраво виражений статевий дихроматизм, а забарвлення може змінюватися з віком та статтю [Carpenter 2002].

Систематика родини залишається дискусійною, чисельність родів та видів змінюється, що пов'язано з поліморфізмом, який звичайний у даній групі риб. У 70-х роках минулого століття М. Бошо та Д. Квінар [Bauchot & Quignard 1973] у публікації з атлантично-середземноморських видів, рід *Crenilabrus* Cuvier, 1817 віднесли в синоніми роду *Symphodus* Rafinesque, 1810. Ці автори розглядали *Symphodus quinque maculatus* Risso, 1827 як молодший синонім *Symphodus*

roissali (Risso, 1810), *Crenilabrus cinereus* (Bonnaterre, 1788) як *Symphodus cinereus* (Bonnaterre, 1788), а *Symphodus scina* (Fabricius, 1775) як *Symphodus rostratus* Bloch, 1791. Порівнюючи краніологічні ознаки 8 видів губаневих з Чорного і Лігурійського морів, Є. Васильєва [Vasileva 1992], дійшла висновку, що до роду *Symphodus* Rafinesque, 1810 належить лише один вид *Symphodus scina* (Fabricius, 1775), що є типовим видом роду, а рід *Crenilabrus* є валідним.

Метою даної роботи є повна ревізія родини губаневих у колекції риб ННПМ НАНУ та складання каталогу цієї групи риб.

Матеріал і методи

Незважаючи на результати, отримані Є. Васильєвою [Vasileva 1992], у сучасній інформаційно-пошуковій електронній системі FishBase [Froese & Pauly 2023] систематика роду приймається відповідно до роботи М. Бошо та Д. Квінар [Bauchot & Quignard 1973], якою ми керуємося при визначенні видів цього роду.

Чергування родів та видів у тексті розташовані в алфавітному порядку. Визначення таксонів колекції виконано автором. У тексті після валідної латинської назви виду, автора і року опису наведено його поширення та охоронний статус, інвентарний номер у фондосховищі, кількість екземплярів, мінімальна та максимальна довжини (стандартна) у міліметрах та повна етикетка: назва судна, номер рейсу, станції або тралення, глибина в метрах, країна, область, район, населений пункт, водоймище, координати лову, дата збору, прізвище колектора (колекторів). У деяких етикетках відсутні точні координати місць лову, у цих випадках наводиться географічний опис місця піймання (наприклад «Індійський океан, Сейшельські о-ви, о. Мае, п. Вікторія»). До цієї роботи увійшли збори риб, включаючи 2013 рік. З 2014 р. після незаконної анексії Криму і початку вторгнення російських військ в Україну дослідження не проводилися. Винятком є невеликі збори Ю. Квача (Інститут морської біології НАН України, м. Одеса), які передані до іхтіологічної колекції ННПМ.

Для родів та видів наводяться назви українською (у випадку відсутності назв пропонуються авторські) та англійською мовами. В цій публікації прийнято такі скорочення:

англ. — англійська,
АР — автономна республіка,
гл. — глибина,
екз. — екземпляр,
запов. — заповідник,
ІнБПМ — Ін-т біології південних морів,
кол. — колектор (и),
м. — місто,
НАНУ — НАН України,
НДС — науково-дослідне судно,
о. — острів,
обл. — область,
о-ви — острови,
оз. — озеро,
окол. — околиця,

ОНУ — Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
п. — порт,
півден. ш. — південна широта,
півн. ш. — північна широта,
р. — річка,
р-н — район,
РТМ — риболовний траулер морозильний,
с. — селище,
сmt — селище міського типу,
ст. — станція (гідрологічна),
сх. д. — східна довгота,
тр. — трал (тралення),
укр. — українська,
SL — стандартна довжина тіла.

Результати та обговорення

Ряд *Perciformes* Bleeker, 1859 — окунеподібні

Родина *Labridae* Cuvier, 1816 — губаневі

Рід *Cheilio* Lacerpede, 1802 — губань довгий

Cheilio inermis (Forsskål, 1775) — Губань довгий (укр.), Cigar wrasse (англ.)

Поширення: Індо-Пацифіка від Червоного моря та узбережжя східної Африки до Гавайських о-вів на півночі і о. Рапа-Нуї на півдні Тихого океану [Froese & Pauly 2023].

Охоронний статус: занесений до Червоного списку видів Міжнародного союзу охорони природи та природних ресурсів [IUCN 2023] як відносно благополучний (Least Concern ver 3.1).

- № 4531, 8 екз., SL 204–273 мм, НДС «Академік Вернадський», Індійський океан, банка Сая-де-Малья, 25.07.1981, кол. Ю. В. Мовчан; • № 4701, 1 екз., SL 126 мм, НДС «Академік Вернадський» 42 рейс, Індійський океан, Сейшельські о-ви, о. Мае, п. Вікторія, 18–20.03.1991, кол. Ю. В. Мовчан; • № 4637, 1 екз., SL 246 мм, НДС «Академік Вернадський» 42 рейс, Індійський океан, банка Сая-де-Малья, гл. 20 м, 22–23.03.1991, кол. Ю. В. Мовчан; • № 4818, 1 екз., SL 84 мм, НДС «Академік Вернадський» 42 рейс, Індійський океан, Сейшельські о-ви, о. Мае, п. Вікторія, 18–20.03.1991, кол. Ю. В. Мовчан.

Рід *Choerodon* Bleeker, 1849 — губань ікластий

Choerodon robustus (Günther, 1862) — Губань круглорилий (укр.), Robust tuskfish (англ.)

Поширення: Індо-Вестпацифіка від Червоного моря, Перської затоки, о. Маврикій та Мозамбіку на схід до Індонезії і південної Японії [Froese & Pauly 2023].

Охоронний статус: занесений до Червоного списку видів Міжнародного союзу охорони природи та природних ресурсів [IUCN 2023] як відносно благополучний (Least Concern ver 3.1).

- № 4578, 4 екз., SL 107–113 мм, НДС «Витязь» 17 рейс, банка Сая-де-Малья, ст. 2810, тр. 88, 10°16' півден. ш., 61°09' сх. д., гл. 57–70 м, 8.01.1989, кол. Л. Г. Маніло.

Рід *Coris* Lacerpede, 1801 — юнкер морський

Coris julis (Linnaeus, 1758) — Юнкер середземноморський (укр.), Mediterranean rainbow wrasse (англ.)

Поширення: прибережні води Східної Атлантики від Норвегії до Іспанії, Португалії і далі вздовж західного узбережжя Африки до Сенегалу. Відомий з вод Мадейри, Азорських та Канарських островів. Звичайний на більшій частині Середземноморського узбережжя, дещо рідший в Егейському та Мармуровому морях [Froese & Pauly 2023]. У Чорному морі зустрічається одиничними особинами біля берегів Туреччини та Болгарії [Karapetkova & Zhivkov 2006; Fricke *et al.* 2007].

Охоронний статус: занесений до Червоного списку видів Міжнародного союзу охорони природи та природних ресурсів [IUCN 2023] як відносно благополучний (Least Concern ver 3.1).

- № 4876, 1 екз., SL 142 мм, Атлантичний океан, Гібралтарська протока, 1972.

Рід *Stenolabrus* Valenciennes, 1839 — губань гребінчастий

Stenolabrus rupestris (Linnaeus, 1758) — Губань гребінчастий (укр.), Goldsinny wrasse (англ.)

Поширення: східна частина Атлантичного океану від Норвегії до Марокко, західна частина Балтійського моря, Середземне, Егейське і Мармурове моря [Froese & Pauly 2023]. У Чорному морі всюди рідкісний вид: біля чорноморського узбережжя Кавказу, Туреччини [Bilecenoglu *et al.* 2002; Fricke *et al.* 2007], Болгарії [Karapetkova & Zhivkov 2006] та Румунії [Vasileva 2007]. У водах України відмічений у підводних гротах півострова Тарханкут [Kovtun & Pronin 2011], біля Севастополя, Карадагу [Boltachev & Karova 2012], Феодосії [Svetovidov 1964], раніше поодинокі зустрічався в Одеській затоці та біля придунайського узмор'я, очевидно через тимчасове осолонення вод цих ділянок [Manilo 2015].

Охоронний статус: занесений до Червоної книги України [Chervona... 2009] як рідкісний та до Червоного списку видів Міжнародного союзу охорони природи та природних ресурсів [IUCN 2023] як відносно благополучний (Least Concern ver 3.1).

- № 1224, 1 екз., SL 85 мм, Україна, АР Крим, окол. Карадазького природного запов., Чорне море, 08.1963, кол. В. І. Пінчук; • № 2468, 1 екз., SL 93 мм, Україна, Одеська обл., окол. м. Одеса, Чорне море, 1968, кол. С. Я. Парамонов;

- № 3396, 1 екз., SL 73 мм, Україна, Одеська обл., Кілійський р-н, Жебріянська бухта, придунайське узмор'я, 25.07–8.08.1974, кол. А. І. Смірнов; • № 4348, 1 екз., SL 95 мм, Україна, Крим, окол. Карадазького природного запов., Чорне море; • № 5619, 1 екз., SL 94 мм, Україна, АР Крим, р-н м. Севастополь, Чорне море, 4.06–10.07.1979, кол. Ю. Г. Кікалов; • № 6309, 1 екз., SL 78 мм, Україна, АР Крим, р-н м. Севастополь, Козача бухта, Чорне море, 5–27.06.1974, кол. А. Я. Щербуха; • № 6316, 1 екз., SL 93 мм, Україна, АР Крим, р-н м. Севастополь, Карантинна бухта, Чорне море, 06.1981, кол. А. І. Смірнов.

Pід Cymolutes Günther, 1861 — цімолюта

Cymolutes praetextatus (Quoi et Gaimard, 1834) — Губань-ніж (укр.), Knife razorfish (англ.).

Поширення: Індо-Паціфіка від Наталя та Південної Африки [Randall 1986a] на схід до о-вів Товариства у Тихому океані [Froese & Pauly 2023].

Охоронний статус: занесений до Червоного списку видів Міжнародного союзу охорони природи та природних ресурсів [IUCN 2023] як відносно благополучний (Least Concern ver 3.1).

- № 4699, 3 екз., SL 75–96 мм, НДС «Академік Вернадський» 42 рейс, Індійський океан, Сейшельські о-ви, о. Мае, п. Вікторія, 18–20.03.1991, кол. Ю. В. Мовчан. • № 4819, 3 екз., SL 66–98 мм, НДС «Академік Вернадський» 42 рейс, там же.

Pід Halichoeres Rüppell, 1835 — донцела

Halichoeres nigrescens (Bloch & Schneider, 1801) — Донцела темна (укр.), Bubblefin wrasse (англ.)

Поширення: Індо-Вестпаціфіка від узбережжя Східної Африки і Перської затоки до західної частини Тихого океану (на північ до Китаю та Тайваню; на південь до Австралії) [Froese & Pauly 2023].

Охоронний статус: занесений до Червоного списку видів Міжнародного союзу охорони природи та природних ресурсів [IUCN 2023] як відносно благополучний (Least Concern ver 3.1).

- № 4581, 2 екз., SL 139–152 мм, НДС «Академік Вернадський», Індійський океан, Мальдівські о-ви, о. Мале, 1.11.1981, кол. Ю. В. Мовчан.

Halichoeres garnoti (Valenciennes, 1839) — Донцела жовтоголова (укр.), Yellowhead wrasse (англ.)

Поширення: західна частина Атлантичного океану від Бермудських о-вів та південної Флориди до південно-східного узбережжя Бразилії [Froese & Pauly 2023].

Охоронний статус: занесений до Червоного списку видів Міжнародного союзу охорони природи та природних ресурсів [IUCN 2023] як відносно благополучний (Least Concern ver 3.1).

- № 4783, 1 екз., SL 139 мм, Атлантичний океан, Карибське море, о. Кая-Ларго (архіпелаг Лос-Канарреос), 1965, кол. В. І. Тарашук.

Pід Hologymnosus Lacépède, 1801 — губань багатолусковий

Hologymnosus annulatus (Lacépède, 1801) — Губань зебровий (укр.), Ring wrasse (англ.)

Поширення: Індо-Паціфіка від Червоного моря і Південної Африки [Heemstra 1995] на схід до о-вів Товариства, південної Японії на півночі та південно-східної Австралії та о. Рапа на південь [Froese & Pauly 2023].

Охоронний статус: занесений до Червоного списку видів Міжнародного союзу охорони природи та природних ресурсів [IUCN 2023] як відносно благополучний (Least Concern ver 3.1).

- № 106859, 1 екз., SL 253 мм, НДС «Академік Вернадський» 42 рейс, Індійський океан, банка Сая-де-Малья, гл. 20 м, 25.07.1981, кол. Ю. В. Мовчан.

Hologymnosus doliatus (Lacépède, 1801) — Губань пастельний (укр.), Pastel ringwrasse (англ.)

Поширення: Індо-Паціфіка від узбережжя Східної та Південної Африки [Randall 1986a] до о-вів Самоа і Лайн у Тихому океані [Froese & Pauly 2023].

Охоронний статус: занесений до Червоного списку видів Міжнародного союзу охорони природи та природних ресурсів [IUCN 2023] як відносно благополучний (Least Concern ver 3.1).

- № 106856–106858, 3 екз., SL 272–280 мм, НДС «Академік Вернадський», Індійський океан, банка Сая-де-Малья, гл. 20 м, 25.07.1981, кол. Ю. В. Мовчан.

Pід Iniistius Gill, 1862 — чистильник

Iniistius pavo (Valenciennes, 1840) — Чистильник поперечносмугий (укр.), Peacock wrasse (англ.)

Поширення: Індо-Паціфіка від Червоного моря і узбережжя Східної Африки до Гавайїв на півночі, о-вів Товариства, о. Лорд-Хау на півдні Тихого океану, в східній частині океану від Каліфорнійської затоки до Панамі та Галапагоських о-вів [Froese & Pauly 2023].

Охоронний статус: занесений до Червоного списку видів Міжнародного союзу охорони природи та природних ресурсів [IUCN 2023] як відносно благополучний (Least Concern ver 3.1).

- № 3706, 1 екз., SL 213 мм, РТМ «Наука», Індійський океан, Аравійське море, західне узбережжя півострову Індостан, 1974, кол. Ю. В. Мовчан; • № 105233–105235, 3 екз., SL 175–265 мм, РТМ «Наука», Індійський океан, Аравійське море, західне узбережжя півострову Індостан, тр. 32, 13°43'5 півн. ш., 72°15'5 сх. д., гл. 48 м, 4.10.1974, кол. Ю. В. Мовчан.

***Iniistius pentadactylus* Linnaeus, 1758** — Чистильник п'ятипалий (укр.), Fivefinger wrasse (англ.)

Поширення: Індо-Пацифіка від Червоного моря та Мозамбіку на схід до о. Гуам. У Тихому океані ареал сягає на північ до о-вів Рюкю та Огасавара, на південь до Великого Бар'єрного рифу та о. Різдва [Froese & Pauly 2023].

Охоронний статус: занесений до Червоного списку видів Міжнародного союзу охорони природи та природних ресурсів [IUCN 2023] як відносно благополучний (Least Concern ver 3.1).

- № 3083, 2 екз., SL 146, 148 мм, РТМ «Наука», Індійський океан, Аравійське море, західне узбережжя півострову Індостан, 1974, кол. Ю. В. Мовчан.

Рід *Lachnolaimus* Cuvier, 1829 — губань довгоперий

***Lachnolaimus maximus* (Walbaum, 1792)** — Губань-перро довгоперий (укр.), Hogfish (англ.)

Поширення: західна Атлантика від Нової Шотландії (Канада), Бермудських о-вів, Мексиканської затоки до північної частини Південної Америки [Froese & Pauly 2023].

Охоронний статус: занесений до Червоного списку видів Міжнародного союзу охорони природи та природних ресурсів [IUCN 2023] як вразливий (Vulnerable ver 3.1).

- № 4611, 2 екз., SL 142, 161 мм, Атлантичний океан, Карибське море, о. Кая-Ларго (архіпелаг Лос-Канарреос), 1965, кол. В. І. Таращук.

Рід *Novaculichthys* Bleeker, 1862 — новакуліхт

***Novaculichthys macrolepidotus* (Bloch, 1791)** — Новакуліхт великолусковий (укр.), Seagrass wrasse (англ.)

Поширення: Індо-Вестпацифіка від Червоного моря та узбережжя Східної Африки [Randall 1986b] до Нової Гвінеї, о-вів Рюкю та о. Лорд-Хау у Тихому океані [Froese & Pauly 2023].

Охоронний статус: занесений до Червоного списку видів Міжнародного союзу охорони природи та природних ресурсів [IUCN 2023] як відносно благополучний (Least Concern ver 3.1).

- № 4698, 5 екз., SL 55–69 мм, НДС «Академік Вернадський» 42 рейс, Індійський океан, Сейшельські о-ви, о. Мае, 18–20.03.1991, кол. Ю. В. Мовчан; • № 4820, 1 екз., SL 63 мм, там же.

Рід *Oxycheilinus* Gill, 1863 — оксіхейлін

***Oxycheilinus digramma* (Lacepede, 1801)** — Оксіхейлін смугощокий (укр.), Cheeklined wrasse (англ.)

Поширення: Індо-Пацифіка від Червоного моря, узбережжя східної Африки до Маршаллових о-вів та Самоа у Тихому океані [Froese & Pauly 2023].

Охоронний статус: занесений до Червоного списку видів Міжнародного союзу охорони природи та природних ресурсів [IUCN 2023] як відносно благополучний (Least Concern ver 3.1).

- № 4591, 2 екз., SL 120, 157 мм, Червоне море, Суецька затока, 1965, кол. О. П. Маркевич.

***Oxycheilinus* sp.**

- № 4821, 1 екз., SL 77 мм, НДС «Академік Вернадський» 42 рейс, Індійський океан, Сейшельські о-ви, о. Мае, п. Вікторія, 18–20.03.1991, кол. Ю. В. Мовчан.

Рід *Pseudocheilinus* Bleeker, 1862 — псевдохейлін

***Pseudocheilinus octotaenia* Jenkins, 1901** — Псевдохейлін восьмисмуговий (укр.), Eight-lined wrasse (англ.)

Поширення: Індо-Пацифіка від узбережжя Східної Африки до о-вів Піткерн і Рюкю у Тихому океані [Froese & Pauly 2023].

Охоронний статус: занесений до Червоного списку видів Міжнародного союзу охорони природи та природних ресурсів [IUCN 2023] як відносно благополучний (Least Concern ver 3.1).

- № 4634, 4 екз., SL 30–47 мм, НДС «Академік Вернадський», Індійський океан, банка Сая-де-Малья, гл. 20 м, 25.07.1981, кол. Ю. В. Мовчан, Л. І. Мусатенко.

Під *Pseudojuloides Fowler, 1949* — псевдоюлоїдес

Pseudojuloides argyreogaster (Günther, 1867) — Псевдоюлоїдес (укр.), Ring-cheek slender wrasse (англ.)

Поширення: центрально-західна частина Індійського океану (узбережжя Танзанії, Коморські, Сейшельські о-ви, мілководні підняття дна океану) [Randall & Randall 1981].

Охоронний статус: занесений до Червоного списку видів Міжнародного союзу охорони природи та природних ресурсів [IUCN 2023] як відносно благополучний (Least Concern ver 3.1).

• № 4632, 1 екз., SL 102 мм, НДС «Академік Вернадський», Індійський океан, банка Сая-де-Малья, гл. 20 м, 25.07.1981, кол. Ю. В. Мовчан, Л. І. Мусатенко.

Під *Pteragogus Peters, 1855* — птерагогус

Pteragogus pelycus Randall, 1981 — Птерагогус бакенбардний (укр.), Sideburn wrasse (англ.)

Поширення: західна частина Індійського океану від узбережжя Танзанії до Дурбану [Randall 2013], також Коморські, Сейшельські о-ви та мілководні підняття дна океану [Froese & Pauly 2023].

Охоронний статус: занесений до Червоного списку видів Міжнародного союзу охорони природи та природних ресурсів [IUCN 2023] як відносно благополучний (Least Concern ver 3.1).

• № 4076, 1 екз., SL 85 мм, НДС «Витязь» 17 рейс, р-н о. Сокотра, ст. 2829, тр. 100, 12°04'8 півн. ш., 53°12'6 сх. д., гл. 36–40 м, 15.01.1989, кол. Л. Г. Маніло; • № 4631, 4 екз., SL 50–84 мм, НДС «Академік Вернадський», Індійський океан, банка Сая-де-Малья, гл. 20 м, 25.07.1981, кол. Ю. В. Мовчан; • № 4687, 2 екз., SL 58, 70 мм, НДС «Академік Вернадський» 42 рейс, Індійський океан, банка Сая-де-Малья, гл. 20 м, 22–23.03.1991, кол. Ю. В. Мовчан.

Під *Symphodus Rafinesque, 1810* — зеленушка

Symphodus cinereus (Bonnatere, 1788) — Зеленушка рябчик (укр.), Grey wrasse (англ.)

Поширення: Східна Атлантика від північно-західних берегів Піренейського півострова до Гібралтара, а також Середземне і Чорне моря та південна частина Азовського моря [Froese & Pauly 2023; Vasileva 2007; Diripasko *et al.* 2011; Volovik & Chikhachev 1998].

Охоронний статус: занесений до Червоного списку видів Міжнародного союзу охорони природи та природних ресурсів [IUCN 2023] як відносно благополучний (Least Concern ver 3.1).

• № 286, 89 екз., SL 55–90 мм, Україна, АР Крим, окол. м. Євпаторія, Чорне море, 15.07.1968, кол. Є. Р. Заблудовський; • № 287, 1 екз., SL 90 мм, Україна, АР Крим, м. Севастополь, Чорне море, 06.1964, кол. В. І. Пінчук; • № 1120, 5 екз., SL 40–85 мм, Україна, Одеська обл., Татарбунарський р-н, оз. Сасик, 5.09.1968; • № 1183, 1 екз., SL 70 мм, Україна, Крим, окол. Карадазького природного запов., Чорне море, 1–23.06.1978, кол. С. В. Соломко; • № 5540, 1 екз., SL 65 мм, Україна, Одеська обл., окол. м. Іллічівськ, Чорне море, 25.05.–3.06.1983, кол. С. В. Соломко; • № 5764, 1 екз., SL 69 мм, Україна, Одеська обл., Кілійський р-н, р. Дунай, придунайське узмор'я, 28–30.07.1974, кол. А. І. Смірнов; • № 5801, 7 екз., SL 68–81 мм, там же, 07–09.1973, кол. І. Ф. Бальевич; • № 6306, 7 екз., SL 68–89 мм, Україна, АР Крим, окол. Карадазького природного запов., Чорне море, 1–23.06.1980, кол. С. В. Соломко; • № 6313, 1 екз., SL 84 мм, там же, 14–31.05.1979, кол. С. В. Соломко; • № 6315, 2 екз., SL 74–79 мм, Україна, Миколаївська обл., Очаківський р-н, окол. с. Покровка, Тендрівська коса, Чорне море, 1–5.07.1980, кол. Ю. В. Мовчан, С. В. Соломко, В. А. Костюшин; • № 6319, 2 екз., SL 63–65 мм, Україна, АР Крим, м. Севастополь, Чорне море, 09.1985, кол. Н. Г. Осташко; • № 8319, 1 екз., SL 94 мм, Україна, Одеська обл., Кілійський р-н, о. Зміїний, Чорне море, 08.2003, кол. С. М. Снігірьов, В. В. Заморов; • № 9548, 5 екз., SL 65–69 мм, Україна, АР Крим, Ленінський р-н, мис Опук, Чорне море, 29–31.05.2013, кол. Л. Г. Маніло, Є. П. Карпова; • № 9553, 6 екз., SL 98–100 мм, Україна, АР Крим, окол. м. Ялта, запов. «Мис Мартьян», Чорне море, 6–9.06.2013, кол. Л. Г. Маніло; • № 10227, 2 екз., SL 100–102 мм, Україна, АР Крим, Карадазький запов., Чорне море, 14–31.05.1979, кол. С. В. Соломко; • № 10340, 2 екз., SL 84–98 мм, Україна, АР Крим, р-н м. Севастополь, Севастопольська бухта, Чорне море, 09.1985, кол. Н. Г. Осташко; • № 10341, 1 екз., SL 83 мм, Україна, АР Крим, м. Євпаторія, Чорне море, 06.1970, кол. А. Я. Щербуха; • № 10409, 1 екз., SL 48 мм, Україна, Одеська обл., Одеський р-н, Одеська затока, Чорне море, 09.2018, кол. Ю. В. Квач.

Symphodus ocellatus (Linnaeus, 1758) — Зеленушка плямиста (укр.), Ocellated wrasse (англ.)

Поширення: Середземне море та прилеглі частини Східної Атлантики, Чорне море, південно-західна (рідше північна) частини Азовського моря [Froese & Pauly 2023; Manilo 2017].

Охоронний статус: занесений до Червоного списку видів Міжнародного союзу охорони природи та природних ресурсів [IUCN 2023] як відносно благополучний (Least Concern ver 3.1).

• № 1139, 10 екз., SL 75–85 мм, Україна, АР Крим, Чорноморський р-н, окол. с. Рибальське, Чорне море, 25.05.1958, кол. М. А. Воїнственський; • № 1161, 39 екз., SL 40–75 мм, Україна, Херсонська обл., Голопристанський р-н, кордон «Ягорлицький кут» Чорноморського біосферного запов., Ягорлицька затока, Чорне море, 6–10.07.1980, кол. Ю. В. Мовчан, С. В. Соломко, В. А. Костюшин; • № 1171, 2 екз., SL 61–67 мм, Україна, АР Крим, окол. Карадазького природного запов., Чорне море, 1–23.06.1980, кол. С. В. Соломко; • № 1182, 284 екз., SL 40–70 мм,

Україна, Миколаївська обл., Очаківський р-н, окол. с. Покровка, Тендрівська затока, Чорне море, 1–5.07.1980, кол. Ю. В. Мовчан, С. В. Соломко, В. А. Костюшин; • № 1183, 1 екз., SL 68 мм, Україна, АР Крим, окол. Карадазького природного запов., Чорне море, 1–23.06.1978, кол. С. В. Соломко; • № 1187, 20 екз., SL 54–82 мм, Україна, Одеська обл., Татарбунарський р-н, окол. с. Глибоке, оз. Сасик, 1968; • № 1188, 18 екз., SL 32–76 мм, Україна, Одеська обл., Татарбунарський р-н, оз. Сасик, 18.08–7.09.1967, кол. А. І. Смірнов; • № 1192, 119 екз., SL 35–85 мм, Україна, Херсонська обл., Голопристанський р-н, Потіївська ділянка Чорноморського біосферного запов., о. Тендра, Чорне море, 11–13.07.1980, кол. Ю. В. Мовчан, С. В. Соломко, В. А. Костюшин; • № 1199, 14 екз., SL 70–95 мм, Україна, Одеська обл., Татарбунарський р-н, окол. с. Глибоке, оз. Сасик, 21.05.1968; • № 2412, 1 екз., SL 78 мм, Чорне море, 1962, кол. С. І. Седов; • № 2478, 5 екз., SL 70–80 мм, Чорне море, 1962, кол. С. І. Седов; • № 3328, 1 екз., SL 75 мм, Україна, АР Крим, м. Севастополь, Чорне море, 06.1964, кол. В. І. Пінчук; • № 3516, 4 екз., SL 65–90 мм, Україна, АР Крим, окол. Карадазького природного запов., Чорне море, 14–31.05.1979, кол. С. В. Соломко; • № 3519, 6 екз., SL 35–80 мм, Україна, АР Крим, м. Севастополь, Карантинна бухта, Чорне море, 15–30.06.1981, кол. А. І. Смірнов; • № 3521, 24 екз., SL 50–75 мм, Україна, Миколаївська обл., Очаківський р-н, окол. с. Покровка, Тендрівська затока, Чорне море, 29.07–1.08.1977, кол. Ю. В. Мовчан, С. В. Соломко; • № 3522, 21 екз., SL 55–85 мм, Україна, АР Крим, окол. Карадазького природного запов., Чорне море, 5–10.07.1982, кол. А. І. Смірнов; • № 3523, 44 екз., SL 25–70 мм, Україна, Херсонська обл., Каланчакський р-н, окол. с. Приморське, Джарилгацька затока, Чорне море, 10–13.08.1977, кол. С. В. Соломко, С. В. Мовчан, С. В. Соломко; • № 3524, 71 екз., SL 30–90 мм, Україна, Запорізька обл., окол. м. Бердянськ, Бердянська коса, Азовське море, 21–30.06.1982, кол. А. І. Смірнов; • № 3525, 95 екз., SL 45–80 мм, Україна, АР Крим, окол. Карадазького природного запов., Чорне море, 21–30.06.1982, кол. А. І. Смірнов; • № 3526, 87 екз., SL 45–85 мм, там же; • № 3528, 188 екз., SL 40–85 мм, Україна, Миколаївська обл., Очаківський р-н, окол. с. Покровка, Тендрівська затока, Чорне море, 07.1983, кол. Шамрай; • № 3529, 14 екз., SL 25–95 мм, Україна, Запорізька обл., окол. м. Бердянськ, Бердянська коса, Азовське море, 08.1979, кол. А. І. Смірнов; • № 3531, 33 екз., SL 25–90 мм, там же, 27.07.1977, кол. А. І. Смірнов; • № 5408, 1 екз., SL 95 мм, Україна, Запорізька обл., Якимівський р-н, Молочний лиман, Азовське море, 7.05.1978, кол. С. М. Забрда; • № 5455, 2 екз., SL 60–70 мм, Україна, Херсонська обл., Каланчакський р-н, окол. с. Приморське, Джарилгацька затока, Чорне море, 10–13.08.1977, кол. Ю. В. Мовчан, С. В. Соломко; • № 5474, 3 екз., SL 60–75 мм, Україна, Херсонська обл., окол. м. Скадовськ, Джарилгацька затока, Чорне море, 06.1965, кол. А. Я. Щербуха; • № 5543, 8 екз., SL 100–105 мм, Україна, Запорізька обл., Якимівський р-н, Молочний лиман, Азовське море, 2.07.1973, кол. С. М. Забрда; • № 5547, 1 екз., SL 80 мм, Україна, АР Крим, окол. Карадазького природного запов., Чорне море, 14–31.05.1979, кол. С. В. Соломко; • № 5564, 13 екз., SL 44–79 мм, Україна, АР Крим, окол. Карадазького природного запов., Чорне море, 24.06–8.07.1980, кол. А. М. Пекло; • № 5570, 50 екз., SL 55–80 мм, Україна, Херсонська обл., Голопристанський р-н, о. Тендра, озеро на острові, 20.07.1988, кол. В. І. Пінчук; • № 5571, 1 екз., SL 70 мм, Україна, Запорізька обл., Якимівський р-н, окол. смт Кирилівка, Молочний лиман, протока в Азовське море, 10–18.07.1987, кол. Ю. В. Мовчан; • № 5610, 4 екз., SL 69–79 мм, Україна, АР Крим, р-н м. Ялта, Чорне море, 15–16.08.1996, кол. А. М. Пекло; • № 5613, 135 екз., SL 25–85 мм, Україна, Запорізька обл., Бердянський р-н, Бердянська коса, Азовське море, 7.07.1977, кол. А. І. Смірнов; • № 5635, 4 екз., SL 67–86 мм, Україна, АР Крим, р-н м. Севастополь, Козача бухта, Чорне море, 5–27.06.1974, кол. А. Я. Щербуха; • № 5636, 17 екз., SL 40–76 мм, там же; • № 5851, 4 екз., SL 60–135 мм, Україна, АР Крим, Карадазький природний запов., Чорне море, 14–31.05.1979, кол. С. В. Соломко; • № 6311, 4 екз., SL 64–86 мм, Україна, АР Крим, окол. Карадазького природного запов., Чорне море, 3.06.1978, кол. С. В. Соломко; • № 6314, 6 екз., SL 56–74 мм, Україна, АР Крим, окол. Карадазького природного запов., Чорне море, 5.05.1981, кол. М. М. Щербак; • № 6499, 1 екз., SL 82 мм, Україна, Запорізька обл., Якимівський р-н, Молочний лиман, окол. смт Кирилівка, Степанівська коса, Азовське море, 13–21.09.2001, кол. А. І. Смірнов; • № 7649, 6 екз., SL 58–86 мм, Україна, АР Крим, Феодосійський р-н, Карадазька бухта, 5.08.2002, кол. А. І. Мілованов; • № 7920, 1 екз., SL 77 мм, Україна, АР Крим, р-н м. Ялта, запов. «Мис Март'ян», Чорне море, 9.09.2010, кол. Л. Г. Маніло; • № 8071, 1 екз., SL 61 мм, Україна, АР Крим, Феодосійський р-н, окол. смт Курортне, бухта Лисяча, Чорне море, 1.09.2003, кол. А. В. Паньков, С. О. Ларіонов; • № 8553, 7 екз., SL 40–64 мм, Україна, АР Крим, Роздольненський р-н, окол. с. Аврора, Каркінітська затока, 22–23.06.2007, кол. А. В. Паньков, В. І. Радченко, Л. Г. Маніло; • № 9546, 5 екз., SL 75–97 мм, Україна, АР Крим, Ленінський р-н, Керченський півострів, мис Олук, Чорне море, 29–31.05.2013, кол. Л. Г. Маніло, Є. П. Карпова; • № 9850, 1 екз., SL 55 мм, Україна, Запорізька обл., Якимівський р-н, окол. с. Атманай, Утлюцький лиман, 46,37677 півн. ш., 35,24817 сх. д., 22.05.2008, кол. В. О. Демченко, Н. А. Демченко; • № 10342, 2 екз., SL 71–73 мм, Україна, АР Крим, р-н м. Ялта, запов. «Мис Март'ян», Чорне море, 6.09.2013, кол. Л. Г. Маніло, Є. П. Карпова.

***Symphodus roissali* (Risso, 1810)** — Зеленушка перепілка (укр.), Five-spotted wrasse (англ.)

Поширення: ареал охоплює води Східної Атлантики від Біскайської затоки до Гібралтарської протоки, Середземне, Чорне моря [Svetovidov 1964; Vasileva 2007; Quignard & Pras 1986; Bilecenoglu *et al.* 2002]. У водах України звичайний біля чорноморського узбережжя Криму, рідше зустрічається у північно-західній частині Чорного моря від придунайського узмор'я до Каркінітської затоки, а також уздовж південного узбережжя Керченського півострова.

Охоронний статус: занесений до Червоного списку видів Міжнародного союзу охорони природи та природних ресурсів [IUCN 2023] як відносно благополучний (Least Concern ver 3.1).

• № 1140, 1 екз., SL 85 мм, Україна, АР Крим, Чорне море, 06.1964, кол. В. І. Пінчук; • № 1189, 6 екз., SL 85–95 мм, Україна, АР Крим, м. Севастополь, Чорне море, 1–23.06.1978, кол. С. В. Соломко; • № 1190, 35 екз., SL 83–106 мм, Україна, АР Крим, окол. Карадазького природного запов., Чорне море, 3.06.1978, кол. С. В. Соломко; • № 1198, 85 екз., SL 70–100 мм, Україна, Одеська обл., Кілійський р-н, р. Дунай, Жебріанська бухта, узмор'я, 1–8.07.1977; • № 3515, 26 екз., SL 81–96 мм, Україна, АР Крим, окол. Карадазького природного запов., Чорне море, 14–31.05.1979, кол. С. В. Соломко; • № 3517, 26 екз., SL 79–104 мм, Україна, АР Крим, р-н м. Севастополь, Чорне море, 1977–1979,

кол. ІнБІПМ НАНУ; • № 3520, 8 екз., SL 78–99 мм, Україна, АР Крим, окол. Карадазького природного запов., Чорне море, 14–31.05.1979, кол. С. В. Соломко; • № 3527, 2 екз., SL 77–91, там же, 21–30.06.1982, кол. А. І. Смірнов; • № 3532, 50 екз., SL 82–101 мм, там же, 14–31.05.1979, кол. С. В. Соломко; • № 4347, 4 екз., SL 93–104 мм, там же; • № 5513, 4 екз., SL 83–100 мм, Україна, АР Крим, р-н м. Севастополь, Чорне море, 1977–1979, кол. ІнБІПМ НАНУ; • № 5530, 2 екз., SL 77–90 мм, там же, 6.1981, кол. А. І. Смірнов; • № 5611, 6 екз., SL 64–103 мм, Україна, АР Крим, р-н м. Ялта, Чорне море, 15–16.08.1996, кол. А. М. Пекло; • № 5616, 25 екз., SL 82–115 мм, Україна, АР Крим, окол. Карадазького природного запов., Чорне море, 14–31.05.1979, кол. С. В. Соломко; • № 5618, 3 екз., SL 79–94 мм, Україна, АР Крим, м. Севастополь, Чорне море, 4.06–10.07.1979, кол. Ю. Г. Кікалов; • № 5638, 10 екз., SL 75–107 мм, Україна, АР Крим, р-н м. Севастополь, Козача бухта, Чорне море, 5–27.06.1974, кол. А. Я. Щербуха; • № 5780, 2 екз., SL 67–74 мм, Україна, АР Крим, окол. Карадазького природного запов., Чорне море, 5.05.1981, кол. М. М. Щербак; • № 6304, 10 екз., SL 85–101 мм, Україна, АР Крим, окол. Карадазького природного запов., Чорне море, 1–23.06.1980, кол. С. В. Соломко; • № 6657, 3 екз., SL 62–65 мм, Україна, АР Крим, р-н м. Севастополь, м. Інкерман, 44° 36' 56" півн. ш., 033° 36' 13" сх. д., гирло р. Чорна, 14.06.2002, кол. Ю. В. Мовчан, Н. Г. Богущька, А. М. Насека, Й. Фрейхоф; • № 7228, 2 екз., SL 68–88 мм, Україна, АР Крим, Ленінський р-н, мис Ак-Бурун, Чорне море, 4.10.2007, кол. А. Сидоренко; • № 7229, 5 екз., SL 76–93 мм, Україна, АР Крим, м. Севастополь, Карантинна бухта, Чорне море, 7–15.05.2008, кол. М. В. Чесалін; • № 7921, 11 екз., SL 67–120 мм, Україна, АР Крим, окол. м. Ялта, запов. «Мис Мартъян», Чорне море, 9.09.2010, кол. Л. Г. Манило; • № 7926, 6 екз., SL 68–107 мм, Україна, АР Крим, окол. м. Ялта, запов. «Мис Мартъян», Чорне море, 9.09.2010, кол. Л. Г. Манило, Є. П. Карпова; • № 8478, 12 екз., SL 85–105 мм, Україна, Одеська обл., м. Одеса, Малий Фонтан, біостанція ОНУ, Одеська затока, Чорне море, 09.2006, кол. А. І. Смірнов, О. О. Ковтун; • № 8594, 2 екз., SL 78–88 мм, Україна, АР Крим, Чорноморський р-н, окол. с. Оленівка, бухта Великий Кагель, Чорне море, 23–27.06.2007, кол. А. В. Паньков, В. І. Радченко, Л. Г. Манило; • № 9545, 5 екз., SL 83–97 мм, Україна, АР Крим, Ленінський р-н, Керченський півострів, мис Опук, Чорне море, 29–31.05.2013, кол. Л. Г. Манило, Є. П. Карпова; • № 9549, 4 екз., SL 95–102 мм, Україна, АР Крим, Карадазький природний запов., Чорне море, 1–5.06.2013, кол. Л. Г. Манило, Є. П. Карпова; • № 9552, 7 екз., SL 68–102 мм, Україна, АР Крим, окол. м. Ялта, запов. «Мис Мартъян», Чорне море, 6–9.06.2013, кол. Л. Г. Манило, Є. П. Карпова.

Symphodus rostratus (Bloch, 1791) — Зеленушка носата (укр.), Sublet (англ.)

Поширення: ареал охоплює Середземне, Егейське, Мармурове та Чорне моря [Fricke *et al.* 2007, Froese & Pauly 2023]. У Чорному морі зустрічається іноді, поодинокими екземплярами. У водах України відмічений біля південного берега Криму (Севастополь, Карадаг) [Vinogradov 1949].

Охоронний статус: занесений до Червоної книги України [Chervona... 2009] як вразливий, також до Червоного списку видів Міжнародного союзу охорони природи і природних ресурсів [IUCN 2023] як відносно благополучний (Least Concern ver 3.1).

• № 1215, 1 екз., SL 115 мм, Україна, АР Крим, окол. Карадазького природного запов., Чорне море, 1–23.06.1978, кол. С. В. Соломко; • № 3518, 2 екз., SL 108–123 мм, там же, 14–31.05.1979, кол. С. В. Соломко; • № 6312, 1 екз., SL 131 мм, Україна, АР Крим, р-н м. Севастополь, Севастопольська бухта, Чорне море, 1977–1979, кол. ІнБІПМ НАНУ.

Symphodus tinca (Linnaeus, 1758) — Зеленушка рулена (укр.), East Atlantic peacock wrasse (англ.)

Поширення: Східна Атлантика від північного узбережжя Іспанії до Марокко, також Середземне, Чорне моря [Froese & Pauly 2022]. У водах України звичайний біля західного та південного берегів Криму, у північно-західній частині моря відзначався в оз. Сасик до його опріснення і біля придунайського узмор'я [Movchan 2011].

Охоронний статус: занесений до Червоного списку видів Міжнародного союзу охорони природи і природних ресурсів [IUCN 2023] як відносно благополучний (Least Concern ver 3.1).

• № 1213, 8 екз., SL 105–210 мм, Україна, АР Крим, м. Севастополь, Карантинна бухта, Чорне море, 06.1981, кол. А. І. Смірнов; • № 2835, 2 екз., SL 210–230 мм, Україна, АР Крим, м. Севастополь, Чорне море, 09.1985, кол. Н. Г. Осташко; • № 3467, 4 екз., SL 27–30 мм, Україна, АР Крим, р-н м. Євпаторія, Чорне море, 08.1929, кол. Д. Є. Белінг; • № 3514, 12 екз., SL 135–210 мм, Україна, АР Крим, окол. Карадазького природного запов., Чорне море, 14–31.05.1979, кол. С. В. Соломко; • № 5531, 2 екз., SL 113 мм, Україна, АР Крим, р-н м. Севастополь, Карантинна бухта, Чорне море, 06.1981, кол. А. І. Смірнов; • № 5567, 1 екз., SL 141 мм, Україна, АР Крим, окол. Карадазького природного запов., Чорне море, 2–30.06.1982, кол. А. І. Смірнов; • № 5615, 4 екз., SL 78–153 мм, Україна, АР Крим, м. Севастополь, Чорне море, 09.1985, кол. Н. Г. Осташко; • № 5620, 2 екз., SL 105–165 мм, там же, 4.06–10.07.1979, кол. Ю. Г. Кікалов; • № 5637, 3 екз., SL 172–239 мм, Україна, АР Крим, окол. Карадазького природного запов., Чорне море, 1–23.06.1978, кол. С. В. Соломко; • № 5639, 1 екз., SL 179 мм, Україна, АР Крим, р-н м. Севастополь, Козача бухта, Чорне море, 5–27.06.1974, кол. А. Я. Щербуха; • № 5898, 2 екз., SL 148–183 мм, Україна, АР Крим, окол. м. Євпаторія, Чорне море, 06.1970, кол. А. Я. Щербуха; • № 5899, 2 екз., SL 81–120 мм, там же, 06.1970, кол. А. Я. Щербуха; • № 6303, 8 екз., SL 108–167 мм, Україна, АР Крим, окол. Карадазького природного запов., Чорне море, 1–23.06.1978, кол. С. В. Соломко; • № 6305, 2 екз., SL 76–119 мм, там же, 1–23.06.1980, кол. С. В. Соломко; • № 6310, 1 екз., SL 116 мм, Україна, АР Крим, окол. Карадазького природного запов., Чорне море, 3.06.1978, кол. С. В. Соломко; • № 6317, 3 екз., SL 109–127 мм, там же, 14–31.05.1979, кол. С. В. Соломко; • № 6318, 1 екз., SL 119 мм, Україна, АР Крим, р-н м. Ялта, Чорне море, 15–16.08.1996, кол. А. М. Пекло; • № 6320, 2 екз., SL 109–120 мм, Україна, АР Крим, Карадазький природний запов., Чорне море, 14–31.05.1979, кол. С. В. Соломко; • № 6598, 3 екз., SL 67–144 мм, Україна, АР Крим, м. Севастополь, Олександрівська бухта,

Чорне море, ставник, гл. 3–5 м, 9.10.2002, кол. Л. Г. Маніло; • № 7230, 2 екз., SL 70–124 мм, Україна, АР Крим, м. Севастополь, Карантинна бухта, Чорне море, 7–15.05.2008, М. В. Чесалін; • № 7906, 4 екз., SL 124–129 мм, Україна, АР Крим, окол. Карадазького природного запов., Чорне море, 12–14.09.2010, кол. Л. Г. Маніло; • № 7919, 1 екз., SL 209 мм, Україна, АР Крим, окол. м. Ялта, запов. «Мис Март'яян», Чорне море, 9.09.2010, кол. Л. Г. Маніло, Є. П. Карпова, М. В. Чесалін; • № 7922, 7 екз., SL 69–171 мм, Україна, АР Крим, окол. м. Ялта, запов. «Мис Март'яян», Чорне море, 9.09.2010, кол. Л. Г. Маніло, Є. П. Карпова, М. В. Чесалін; • № 9547, 6 екз., SL 83–92 мм, Україна, АР Крим, Ленінський р-н, Керченський півострів, мис Опук, Чорне море, 29–31.05.2013, кол. Л. Г. Маніло, Є. П. Карпова.

Під *Thalassoma Swainson, 1839* — талассома

***Thalassoma amblycephalum* Bleeker, 1856** — Талассома тупоголова (укр.), Bluntheaded wrasse (англ.)

Поширення: Індо-Пацифіка від Червоного моря, узбережжя Сомалі та Південної Африки до о-вів Лайн, Туамоту, Маркільських, Лорд-Хау та Рапа-Нуї у Тихому океані [Froese & Pauly 2023].

Охоронний статус: занесений до Червоного списку видів Міжнародного союзу охорони природи і природних ресурсів [IUCN 2023] як відносно благополучний (Least Concern ver 3.1).

• № 4594, 1 екз., SL 130 мм, Червоне море, Суецька затока, 1965, кол. О. П. Маркевич.

***Thalassoma rueppellii* (Klunzinger, 1871)** — Талассома Ключінгера (укр.), Klunzinger's wrasse (англ.)

Поширення: Червоне море [Randall 1986b].

Охоронний статус: занесений до Червоного списку видів Міжнародного союзу охорони природи і природних ресурсів [IUCN 2023] як відносно благополучний (Least Concern ver 3.1).

• № 4593, 1 екз., SL 128 мм, Червоне море, Суецька затока, 1965, кол. О. П. Маркевич.

Підсумки

Таким чином, колекція риб родини губаневих в іхтіологічній колекції ННПМ НАНУ наразі нараховує 152 музейні одиниці зберігання (2029 екз., 25 видів з 16 родів) і представлена екземплярами з басейнів Індійського (Червоне море, Суецька затока, банка Сая-де-Малья, Сейшельські о-ви, Мальдівські о-ви, прибережна акваторія о. Сокотра, західне узбережжя півострову Індостан (56 екз., 16 видів з 12 родів) та Атлантичного (Карибське море, Гібралтарська протока, Чорне та Азовське моря (1973 екз., 9 видів з 5 родів) океанів. Більш докладна інформація щодо кількості видів та родів за локалітетами та по басейнах океанів наводиться в табл. 1.

За останні 50 років у морських водах України видовий склад родини не змінився і включає 7 видів із 3 родів. В українських водах Чорного моря найбільшою видовою різноманітністю родини губаневих характеризується південне узбережжя Кримського півострова (7 видів) та найменша їх кількість відзначається в Азовському морі (2 види). В іхтіологічній колекції відсутній Губань зелений *Labrus viridis* Linnaeus, 1758, внесений у Червону книгу України [Chervona ... 2009].

Таблиця 1. Чисельність видів, родів, одиниць зберігання та екземплярів родини губаневих (Labridae) в іхтіологічній колекції ННПМ НАН України

Table 1. The number of representatives of species, genera, storage units, and specimens of wrasses (Labridae) in the ichthyological collection of the NMNH NAS of Ukraine

Показники	Басейн Індійського океану						Басейн Атлантичного океану		
	ЧМ	ЗІ	МО	С	СМ	СО	КМ	ГП	ЧА
Видів/родів за локалітетами	3/2	2/1	1/1	1/1	7/6	4/4	2/2	1/1	6/2
Видів/родів по басейнах	16/12						9/5		
Одиниць зберігання/екз. за локалітетами	3/4	3/6	1/2	1/1	9/28	7/15	2/3	1/1	125/1969
Одиниць зберігання/екз. по басейнах	24/56						128/1973		

ЧМ — Червоне море, ЗІ — західне узбережжя півострову Індостан, МО — Мальдівські острови, С — острів Сокотра, СМ — банка Сая-де-Малья, СО — Сейшельські острови, КМ — Карибське море, ГП — Гібралтарська протока, ЧА — Чорне та Азовське моря.

ЧМ—Red Sea, ЗІ—the west coast of the Hindustan Peninsula, МО—Maldives Islands, С—Socotra Island, СМ—Saya de Malha Bank, СО—Seychelles Islands, КМ—Caribbean Sea, ГП—Strait of Gibraltar, ЧА—Black and Azov seas.

Після середини 1970-х рр. у північно-західній частині Чорного моря в уловах не відмічений губань гребінчастий *Ctenolabrus rupestris*. Серед представників родини губаневих, що зберігаються в іхтіологічній колекції ННПМ НАНУ, лише три види мають охоронний статус. Два види внесені до Червоної книги України [Chervona ... 2009]: Губань гребінчастий *Ctenolabrus rupestris* віднесений до категорії рідкісних видів та Зеленушка носата *Symphodus rostratus* як вразливий. Також, Губань-перро довгоперий *Lachnolaimus maximus*, поширений в західній Атлантиці, занесений до Червоного списку видів Міжнародного союзу охорони природи та природних ресурсів [IUCN 2022] як вразливий.

Подяки

Автор висловлює щирю вдячність І. Загороднюку та З. Баркасі за допомогу, надану під час підготовки статті, Ю. Квачу за передачу матеріалів до іхтіологічної колекції ННПМ НАНУ, а також рецензентам за важливі поради.

References

- Bauchot, M.-L., J.-P. Quignard. 1973. Labridae. In: J. C. Hureau and Th. Monod (eds). *Check-list of the fishes of the north-eastern Atlantic and of the Mediterranean (CLOFNAM)*, 1, UNESCO, Paris, 426–443.
- Bilecenoglu, M., E. Taskavak, S. Mater, M. Kaya. 2002. Checklist of the marine fishes of Turkey. *Zootaxa*, 113: 1–194. ISSN 1175-5326 (print edition).
- Boltachev, A. R., E. P. Karpova. 2012. *Marine Fishes of the Crimean Peninsula*. Biznes-Inform, Simferopol, 1–224. [Russian]
- Carpenter, K. E. 2002. The living marine resources of the Western Central Atlantic. (In: Bony Fishes Part 2 (Opistognathidae to Molidae), Sea Turtles and Marine Mammals. *FAO Species Identification Guide for Fishery Purposes and American Society of Ichthyologists and Herpetologists Special Publication*. Food and Agriculture Organization, Rome, Italy. 3 (5), 1375–2127.
- Chervona... 2009. *Chervona knyha Ukrainy. Tvarynnyy svit*. 2009. Hlobalkonsaltnyh, Kyiv, 1–623. [Ukrainian]
- Diripasko, O. A., L. V. Izergin, K. V. Demyanenko. 2011. *Fish of the Sea of Azov*. Publishing house of NPK Inter-M, Berdiansk, 1–288. [Russian]
- Fricke, R., M. Bilecenoglu, H. M. Sari. 2007. Annotated checklist of fish and lamprey species (Gnathostomata and Petromyzontomorpha) of Turkey, including a Red List of threatened and declining species. *Stuttgarter Beitr. Naturk. A*, 70 (6): 1–169.
- Fricke, R., W. N. Eschmeyer, J. D. Fong. 2023. Eschmeyer's Catalog of fishes: species by family/subfamily. Retrieved from: <http://researcharchive.calacademy.org>
- Froese, R.; D. Pauly. (eds.) 2023. FishBase. World Wide Web electronic publication. www.fishbase.org, (10/2023)
- Heemstra, P. C. 1995. Additions and corrections for the 1995 impression. In: M. M. Smith and P. C. Heemstra (eds.). *Revised Edition of Smith's Sea Fishes*. Springer-Ferlag, Berlin, v–xv.
- IUCN, 2023. The IUCN Red List of Threatened Species. Version 2023-1.
- Karapetkova, M., M. Zhivkov. 2010. *Ribite v Bolgaria*. Geya Libris Publishers, Sofia, 1–215.
- Kovtun, O. A., K. K. Pronin. 2011. Morfologo-biologicheskaya kharakteristika podvodnoy peshchery Tarzanka (poluostrov Tarkhankut, Malyy Atlesh). *Speleologiya i karstologiya*, 6: 53–66. [Russian]
- Manilo, L. G. 2015. Representatives of the wrasse family (Labridae, Perciformes) in Ukrainian waters. Communication 1. Genus *Labrus* and *Ctenolabrus* (on the materials of ichthyological collection of NMNH NAS of Ukraine). *Zb. prac' Zool. muz.* (Kyiv), 46: 28–36. [Russian]
- Manilo, L. G. 2017. Representatives of the wrasse family (Labridae, Perciformes) in Ukrainian waters. Communication 2. Genus *Symphodus* (on the materials of ichthyological collection of NMNH NAS of Ukraine). *Zb. prac' Zool. muz.* (Kyiv), 48: 19–37. [Russian]
- Movchan, Y. V. 2011. *Fishes of Ukraine. (Determinant Handbook)*. Zoloti Vorota, Kyiv, 1–420. [Ukrainian]
- Nelson, J. S. 2006. *Fishes of the World*. John Wiley & Sons, Hoboken, New Jersey, 1–601.
- Randall, J. E. 1986a. Labridae. In: M. M. Smith and P. C. Heemstra (eds.). *Smith's sea fishes*. Springer-Verlag, Berlin, 683–706.
- Randall, J. E. 1986b. *Red Sea reef fishes*. Immel Publishing, London, 1–192.
- Randall, J. E. 2013. Seven new species of labrid fishes (*Coris*, *Iniistius*, *Macropharagodon*, *Novaculops*, and *Pteragogus*) from the Western Indian Ocean. *J. Ocean Sci. Found*, 7: 1–43.
- Randall, J. E., H. A. Randall. 1981. A revision of the labrid fish genus *Pseudojuloides*, with descriptions of five new species. *Pac. Sci.*, 35 (1):51–74.
- Svetovidov, A. N. 1964. *Fish of the Black Sea*. Nauka, Moscow, Leningrad, 1–546. [Russian]
- Vasileva, E. D. 1992. Craniological variability and divergence of some species of wrasse (Labridae, Perciformes, Pisces) of the Black and Ligurian seas. *Zoological Journal*, 71 (2): 52–63. [Russian]
- Vasileva, E. D. 2007. Fish of the Black Sea. Key to Marine, Brackish-water, Euryhaline, and Anadromous Species with Color Illustrations Collected by S. V. Bogorodsky. VNIRO Publishing, Moskva, 1–238. [Russian]

- Vinogradov, K. A. 1949. Spisok ryb Chernogo morya, vstrechayushchikhsya v rayone Karadagskoy biologicheskoy stantsii, s zamechaniyami ob ikh biologii i ekologii. *Trudy of the Karadag biological station*, 7: 76–106. [Russian]
- Volovik, S. P., A. S. Chikhachev. 1998. Anthropogenic transformations of the fish fauna of the Azov basin. *The main problems of fisheries and the protection of fishery reservoirs of the Azov-Black Sea basin. Proc. AzNIIRKH (1996–1997)*. Rostov-on-Don, 7–23. [Russian]